

سکه شناسی

-۲-

مقام سکه در نظر مردم محقق :

بلی ، مردم محقق از پیچ و خم نقوش سکه رموز و اشارات و اطلاعاتی را درمی یابند که مردعامی را یارای فهم آن حقایق نیست ، مرد دانشمند مثلاً از سکه داریوش کبیر رموز و فنون بسیاری را درک میکند : داریوش کبیر رامی بیند با قیافه متین و مردانه و قدرشید و رسا که در راه مجدد و عظمت ایران و در راه توسعه امپراطوری عظیم ایران آماده جانبازی و فداکاری و قدرت نمائی است ، تیر را در يك دست و کمان را در دست دیگر دارد ، زانوی راست را محکم بر زمین کوبیده و زانوی چپ را خم کرده و آماده پیشروی است ، پیش ! بسوی افتخار و عظمت ، بسوی سر بلندی و نیکنامی ، بسوی سرافرازی و بلندی . داریوش کبیر در این حال تیر اندازی بازبان حال بما میگوید : بزرگی در زیر سایه قدرت و جانبازی و مردانگی است ، میفرماید : « الجنة تحت ظلل السیوف »

داریوش کبیر با منقوش ساختن يك سر باز جاویدان ایرانی بر سکه های زرو سیم خود بما اندرز میدهد :

گر بزرگی بکام شیر در است شوخ خطر کن ز کام شیر بجوی

سکه داریوش نمونه زیبایی از پیشرفت صنعت نقاشی و مجسمه سازی و کنده کاری و هنر نمائی در زمان هخامنشیان است ، با پیدایش این سکه ها در هندوستان و افغانستان و ایران و آسیای صغیر حدود و ثغور و وسعت امپراطوری عظیم ایران آن دوران را بما نشان میدهد .

در سکه های اردشیر بابکان و شاپور کبیر که دوران قدرت و عظمت امپراطوری ساسانیان است هنر و صنعت و ذوق و سلیقه بطور وضوح نمایان است و برعکس در سکه های یزدگرد سوم که دوران ضعف و زبونی و ناتوانی ایران است آثار فلاکت و انحطاط و بدبختی از سر و صورت سکه ها کاملاً ظاهر و آشکار است ، هر سکه دفتر چه ایست از بسیاری از اسرار هنر و صنعت و از رموز نهفته تاریخ پیر و زیبا و جهانگشاییها و همچنین از شکستها و مذلتها ، همچنانکه سعدی میفرماید :

برك درختان سبز در نظر هوشیار هرورقی دفتری است معرفت کردگار

سکه در نظر مردم عامی

اما همین سکه که اینهمه رموز و اسرار در بردارد در نظر مرد عامی زر ناب است، ماده درخشنده است، ماه تابان است، آفتاب فروزان است، مایه تعین و تفنن است. به «زر» است که خدم و حشم رامیتوان آراستن، ضیاع و عقار را خریدن، کاخ و ایوان را برافراشتن، اتوموبیل را داشتن . . . این مرد عامی در این سکه چند مثقالی همه چیز را می بیند مگر هنر و صنعت و علم و دانش. حتی کسانی هستند که سکه را دوست دارند فقط برای اینکه فی حد ذاته سکه است، زروسیم است، پول رایج است و بس، سکه را ذخیره و اندوخته و روی هم انباشته می کنند، زیر خاک نهان می سازند، نمی خورند و نمی خوراندند و کاری بکار آن ندارند مگر برای لمس کردن، بوسیدن، بوئیدن، بردیده نهادن، آنگاه زیاد و زیادتر کردن، و از انظار پنهان ساختن و تنها حسابش را نگاه داشتن و لاغیر. مگر این فلز زرد فام چه هنری دارد؟ آیا طلا در جامعه بشری سودمندتر است یا آهن و فولاد: اگر آهن و فولاد نباشد پایه علوم و اختراعات منحط و وسایل رفاه و آسایش در زندگانی محدود میشود، از آهن و فولاد است که کشتی و هواپیما می سازند، اتومبیل و راه آهن می سازند، از کارخانه های عظیم گرفته تا میخ و سوزن و سنجاق می سازند، ولی اگر طلا نباشد چندان تاثیر برای ندارد. تنها هنر طلا اینست که نسبت با آهن و فولاد کمیاب تر است، آهن و مس و قلع و سرب زیادتر و فراوان تر یافت میشود ولی طلا کمتر بدست می آید، آیا طلا غیر از این هنری دارد؟ و آیا این هنر کافی است که آنرا اینقدر عزیز و محترم بدارد و در راه بدست آوردن آن اینهمه جنکها و جدالها برپا شود و خانه ها خراب گردد و خونریزیها شود و میلیونها افراد بیگناه قربانی آن گردند!

زهی بیخردی!

سکه شناسی در کشورهای بیگانه

سکه شناسان سکه را از لحاظ علمی و هنری و تاریخی و از نظر تحقیق و تتبع جمع میکنند، سکه شناسی بخصوص در این اواخر مقام و منزلت بسیار ارجمندی را در

دانشگاه‌ها و موزه‌ها و مجامع علمی احراز کرده است، گرد آوری سکه منحصر بموزه‌ها و دانشگاه‌ها و بانکهانست، هزارها مردم با ذوق و هنر دوست در جمع آوری سکه‌همت می‌گمارند، مجامع سکه‌شناسی تأسیس میکنند، کتاب‌های نوین می‌نویسند، نمایشگاه‌ها تشکیل می‌دهند، حفاریات میکنند

سکه‌شناسی در ایران

هر چند کشور ایران در هنر سکه‌سازی نیز مانند دیگر شعب هنرهای زیبا و صنایع ظریفه ید طولائی داشته و شاید دومین کشوری باشد که سکه را بمفهوم حقیقی خود از زمان قدیم ضرب زده^۱، و هر چند سکه‌های زیبای ایران مورد توجه همه سکه‌شناسان جهان قرار گرفته و هزاران مجامع علمی و دوستداران و شناسندگان سکه با نهایت عشق و علاقه سکه‌های ایرانی را جمع آوری میکنند و مجموعه‌های مهمی از آن فراهم می‌آورند معیناً متأسفانه تاکنون علم سکه‌شناسی در ایران مهمل مانده و توجهی نسبت بدان مبذول نمیشود تا جایی که در سرتاسر ایران و در میان بیست میلیون جمعیت ایران شاید بیش از بیست نفر گردآورنده سکه یافت نشود. خاور شناسان خارجی راجع به سکه‌های ایران کتابها تألیف کرده و مقاله‌ها نوشته، و سخنرانیها کرده ولی دانشمندان ایرانی هنوز این موضوع مهم را مورد تحقیق قرار نداده. و حق مطلب را ادا ننموده‌اند و آنچه تاکنون اطلاعات و معلوماتی نسبت به سکه‌های ایران داریم از نتایج مطالعات و تحقیقات خاورشناسان و ایران شناسان و باستان شناسان خارجی است. امید است دانشمندان ایرانی که طبعاً مسئولیت بزرگتری در این باره دارند این موضوع مهم ایران شناسی را پیش مورد تحقیق و تتبع قرار دهند و نتیجه مطالعات خود را باختیار مجامع علمی و هنری بگذارند.

۱ - لیدیه نخستین کشوری بود که بضر ب سکه اقدام کرده، شرح سکه‌های لیدیه بعداً گفته میشود. کوروش کبیر پس از پیروزی بر کرزوز پادشاه لیدیه خزانه او را بدست آورد و سکه‌های او را در ایران رایج ساخت، سپس داریوش کبیر برای نخستین بار در ایران سکه ضرب زد و در سرتاسر امپراطوری عظیم خود رایج ساخت.

انجمن سکه شناسی ایران

چون سالهاست که نگارنده بجمع آوری سکه اشتغال دارد و در این خصوص معلوماتی اندوخته و اطلاعاتی کسب کرده است لازم دانست برای معرفی اهمیت سکه شناسی در ایران اقداماتی بعمل آورد که دوستداران هنر را بکار آید تا ارزش معنوی این بخش مهم و پرارزش از آثار باستانی و هنرهای زیبای ایران بیش از پیش مشهود گردد. بنابراین چندی پیش اقدام به تشکیل انجمن سکه شناسی ایران نمود. این انجمن فعلا هر دو هفته یک بار تشکیل جلسه میدهد و اعضا انجمن در این جلسات سکه های مهم را از لحاظ علمی و هنری و تاریخی مورد بحث و مطالعه قرار میدهند.

مقالاتی را نیز که نگارنده در زیر عنوان «سکه شناسی» منتشر میسازم وافی به ادای حق این مطلب مهم نیست. در حقیقت این رشته مقالات تنها مقدمه برای معرفی سکه شناسی است و بس. امید است با معرفی اهمیت سکه شناسی در ایران این موضوع مهم مورد توجه و علاقه هموطنان محترم قرار گیرد و در جمع آوری این آثار هنری و مفاخر ایران باستان بر یکدیگر سبقت جویند.

بر دانشگاه تهران واجب است که سکه شناسی را یکی از شعب ایران شناسی قرار دهد و موزه ایران باستان نیز باید بسهم خود توجه بیشتری نسبت به اهمیت سکه مبدول دارد و اعتبار بیشتری برای جمع آوری سکه اختصاص دهد. و بانک ملی نیز لازم است هر چه زودتر اقدام به تأسیس نمایشگاه دائمی از مجموعه سکه های ایران بنماید،^۱ و برای مزید اعتبار پشوانه خود هر چه بیشتر در جمع آوری سکه های مهم همت گمارد.

۱ - بانک ملی جیس در نیویورک دارنده یکی از بزرگترین مجموعه های سکه های جهان است. چون بانک باید پشوانه داشته باشد، چه بهتر که مقداری از این پشوانه مجموعه سکه های گرانبهای باستانی باشد.

سکه از لحاظ هنر و زیبایی

سکه سیراکوز که در ۲۴۰۰ سال پیش در شهر سیراکوز (در جزیره سیسیل) ضرب شده از زیباترین سکه‌های جهان و از نفیس‌ترین آثار هنری بشر محسوب می‌شود، سازنده این سکه زیبا کیمون Kimon است. کیمون در هنر مندی خود بقدری شهرت و اعتبار و اعتماد داشت که نام خود را روی سکه نقش کرد.

سیراکوز بدست مهاجرین یونانی آباد شد و آبادانی آن بجائی رسید که در زمانی باخود آتن برابری میکرد و از معتبرترین و معروفترین بنا در عالم بشمار میرفت.

یک سکه تصویب «اراتوزا» را است و سست دیگر نقش کالسکه چهاراسبی که در بازیه‌های المپیا قهرمان شده و بدین مناسبت خدای پیروزی «نیکه» که بشکل فرشته‌ای نمایان است تاج افتخار را به راننده آن اهدا میکند.